

ПИТАННЯ СТАНУ СИРОВИННОЇ БАЗИ ПІДПРИЄМСТВ ЦУКРОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

І.Й.Кравченко, асистент

Національний університет харчових технологій

Однією з головних умов ефективного виробництва на підприємствах цукрової промисловості є забезпеченість сировиною з якісними фізичними та біологічними властивостями, що повній мірі впливає на техніко-економічні показники діяльності підприємства та суттєво визначає якість кінцевого продукту. Рослини, які містять у своєму складі цукрозу являються сировиною для отримання цукру, до найбільш поширеніших серед яких належать: цукрові буряки та тростина, цукрове сорго, інші. Із загальної кількості світового виробництва цукру на цукрові буряки припадає близько 20%, а для нашої країни вони являються основною сировиною для цукрового виробництва.

До цукрових буряків, як сировинних ресурсів, є певні вимоги, що забезпечать більш високу ефективність виробництва, а саме: максимальний вміст цукрози в коренях, високу урожайність збирання цукру з гектара посівної площі, відсутність дерев'янистості тканин, підвищення вмісту цукру в хвостовій та головній частинах, хороша морозостійкість, стійкість до захворювань, доброякісність бурякового соку, мінімальна кількість шкідливих речовин, тощо[1]. Якість сировини також визначається показниками виробничого характеру, серед яких: швидкість осаду нецукрів, швидкість кристалізації цукрози, в'язкість продуктів переробки, їх кольоровість, інші.

До початку 90-х рр. XX ст. Україна займала одне з перших місць у світі по вирощуванню цукрового буряку, який серед цукроносних рослин за площею посіву поступається лише цукровій тростині. За роки незалежності посівні площі цукрових буряків скоротилися більше ніж у п'ять разів. Динаміку посівних площ представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка зміни посівних площ та урожайності цукрових буряків
за період з 1990 - 2016 роки*

п/га	тис. га	Роки
276	1607	1990
205	1475	1995
183	1359	1996
176	1104	1997
174	1017	1998
156	1022	1999
177	856	2000
183	970	2001
189	897	2002
201	773	2003
238	732	2004
248	652	2005
285	815	2006
294	610	2007
356	380	2008
315	322	2009
279	501	2010
363	532	2011
411	458	2012
399	280	2013
477	331	2014
371	237	2015
429	294	2016

*Джерело:складено автором на підставі [2]

Якщо проаналізувати вказані показники, можна сказати, що на обсяги збору цукрової сировини впливає екстенсивний фактор, такий як розмір посівної площі, та інтенсивний – якою є урожайність даної культури. Через невіддале реформування бурякоцукрового виробництва, знищення вітчизняної насінневої бази, використання застарілих технологій вирощування і переробки буряків, в 90-х роках урожайність солодких коренів суттєво впала. Але, як свідчать дані, з 2000 р. урожайність буряків стало зростає, збільшившись у 3 рази за останні 15 років. Нарощення урожайності цукрових буряків зумовлено розвитком землеробства. За останні роки особливу увагу приділяється захисту цукрових буряків від шкідників і хвороб, також посіви стали краще захищені від бур'янів. Саме зростанням урожайності пояснюється збільшення обсягів виробництва в порівнянні з розміром посівних площ.

На вміст корисних речовин в сировині впливає її сортовий склад, ґрунтово-кліматичні умови і агротехніка вирощування. За ознакою ґрунтового потенціалу, особливостями кліматичних умов Інститутом біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН визначений буряковий пояс України. Найсприятливішою зоною вирощування цукрових буряків, в якій можна одержувати врожайність коренеплодів в межах 55-60 т/га, є західні області України. Це Волинська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Хмельницька, Тернопільська області на долю яких приходить сялева частка загальнодержавного обсягу виробництва цукрової сировини, і тому їх можна назвати суто бурякосійними[3].

Прагнення заводів до концентрації посівів цукрових буряків на мінімальній відстані від виробництва цукру, дасть можливість зменшити

витрати при перевезенні та зберіганні, вирощувати цукрові буряки за інтенсивними технологіями, що забезпечить істотне підвищення їх урожайності та валового збору. Також необхідно намагатися до найбільшої продуктивності буряків при повному використанні усіх факторів як виробничих так і природних. Інновації із застосуванням продуктивних гібридів надають змогу підвищити біологічний потенціал цукросировини та можливість інтенсифікації буряківництва.

Під інтенсифікацією буряківництва необхідно розуміти прогресуюче в часі збільшення врожайності цукрових буряків та поліпшення всіх її якісних показників як сировини для цукрової промисловості за рахунок найбільш повного і ефективного використання природних і виробничих ресурсів на основі високого рівня науково-технічного забезпечення галузі, постійного вдосконалення технології, економіки та організації виробництва і праці[4].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Домарецький В.А., Остапчук М.В., Українець А.І. Технологія харчових продуктів / В.А. Домарецький, М.В. Остапчук, А.І. Українець. – К.: НУХТ, 2003. – 569 с.
2. Сільське господарство України за 2014 рік: Статистичний збірник. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – 379 с.
3. Доронін, А. В. Ефективність виробництва цукрових буряків та цукру в Україні / А. В. Доронін // Сталий розвиток економіки. – 2013. – №3(20). – с.52
4. Роїк М.В. Доповідь на засіданні Президії Національної академії аграрних наук України з питання “Про наукові основи формування інвестиційно-інноваційного розвитку галузі буряківництва” [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Національної академії аграрних наук України. – Режим доступу: <http://www.uaan.gov.ua/news.php?id=601>